

естетичний світ читача-учня, здатного до формування «образу – себе – буття» та його складових: «образу Я», «образу Автора», «образу художнього твору», «образу літературного персонажу», «образу Я і літературного героя», «образу Світу», «образу Я у Світі» тощо.

Така цілісність і повнота взаємодії усіх сутнісних сил людини (учня-читача) зі світом (літературно-мистецьким явищем) активізує внутрішні потенції особистості, які приведуть до вдосконалення її самої і суспільства, за умови вибудови продуманої системи профілізації літературної освіти учнівської молоді в загальноосвітніх навчальних закладах України.

2.3. ДОПРОФІЛЬНЕ І ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ-ЧИТАЧІВ У СІЛЬСЬКІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Реалізація Концепції профільного навчання в старшій школі має враховувати особливості організації навчально-пізнавального і виховного процесу в середніх загальноосвітніх навчальних закладах сільської місцевості. Профілізація освітнього простору сільської школи є специфічною. Це викликано тим, що навчальні заклади у більшості своїй мають невелику кількість класів-комплектів, або по одному комплекту, або змішаний варіант «одно-двокомплектність». Як правило, такі навчальні заклади обмежені у «спілкуванні» з вищими навчальними закладами, «фізичному» доступі до культурно-освітніх фондів (потужних бібліотек, архівів, інтернет-ресурсів тощо). Відповідно, вибудовуючи систему профільного навчання, модель її організації, маємо враховувати ці обставини.

Концепція профільного навчання у старшому ступеню освіти потребує певних уточнень під час її реалізації в умовах сільської школи та місцевості. Вони стосуватимуться як понятійно-термінологічної частини концепції, так і варіантів моделей її реалізації.

Відповідно до Концепції профільного навчання в старшій школі, затвердженої МОН України, пропонуваного варіанта Концепції профільного навчання в системі літературної освіти школярів нами може бути уточнена та доповнена мета і завдання модернізації навчального процесу сільської школи; мають бути спроектовані можливі моделі організації профільної підготовки для таких навчальних закладів як спеціально організована гнучка система.

Метою профілізації сільської школи взагалі та літературної освіти зокрема є:

Стратегії літературної освіти школярів у системі профільного навчання

- сприяння успішній індивідуально-диференційованій соціалізації учнівської молоді в сім'ї, локальних і регіональних соціумах шляхом створення спеціально організованої кооперативно-гнучкої системи спеціалізованої (профільної) підготовки старшокласників на різних рівнях;
- створення умов для духовно-естетичного збагачення сільських дітей, вільного доступу до джерел інформації для задоволення освітніх потреб, літературно-мистецьких нахилів та здібностей, формування учня-читача, здатного до самореалізації, професійного зростання в суспільно-гуманітарній, філологічній та інших сферах діяльності.

Допрофільна підготовка та профільне навчання як засоби диференціації й індивідуалізації навчання в сільській школі передбачають зміни в структурі, змісті й організації освітнього процесу для розширення можливостей школяра й учня-читача щодо вибудови ним індивідуальної освітньої траєкторії (програми).

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- розробити кооперативну систему профілізації сільської школи, яка б урахувала інтереси суб'єктів процесу навчання;
- розробити можливі варіанти моделей організації профільної освіти та навчання в умовах сільської школи;
- розробити багатовекторну систему літературної освіти учнівської молоді в сільському доквіллі, яка б уключала суміжні дисципліни гуманітарного напрямку;
- розробити варіанти програм елективних курсів для реалізації літературної освіти школярів з урахуванням специфіки обраного профілю сільськими навчальними закладами, форми організації (динамічні і різновікові групи);
- розробити моделі занять із літератури в умовах інтегрування зусиль різними суб'єктами/об'єктами навчально-пізнавального процесу відповідно до обраної чи/ї спроектованої моделі організації профільної диференціації літературної освіти школярів в умовах сільського доквілля.

Допрофільне і профільне навчання учнів-читачів в умовах сільської загальноосвітньої школи має бути виписане в перспективі як «Концепція літературної освіти учнів сільської школи з профільним навчанням». Її реалізація може бути можливою за одним або/і декількома перспективними напрямами:

- організація профільного навчання сільської молоді на основі індивідуальних навчальних планів;
- адаптивна система елективної і селективної, внутрішньої і зовнішньої диференціації профільного навчання сільського загальноосвітнього навчального закладу;

– різновікова і різнорівнева організація профільної освіти на засадах концентрованого навчання.

Концептуальні підходи, моделі профільної диференціації та індивідуалізації в умовах сільського навчального закладу вже напрацьовані в Україні та Росії (Полтавська, Житомирська, Харківська області, Азовський державний педагогічний ліцей Краснодарського краю та ін.) [32, 45, 51].

2.4. МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ У СИСТЕМІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

У Концепції профільного навчання в старших класах зазначено, що форми організації профільного навчання регламентують діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу в системі профільних загальноосвітніх навчальних закладів і забезпечують умови для реалізації його мети і завдань [24]. Відповідно до цього характерові взаємодії суб'єктів літературної освіти у старшій профільній школі можна виділити форми організації такого навчання, як внутрішньошкільні та зовнішні.

Формат такого навчання організовано на рівні **профільного класу** (за напрямом профілізації, наприклад, суспільно-гуманітарним), **групи** (за навчальним профілем, наприклад, філологічний та історико-правовий), **за індивідуальним навчальним планом і програмою** (для літературно-обдарованих дітей), **динамічних (різновікових) груп** (для паралельних класів або різновікових у малокомплектних школах; за наявності не менше 12-ти учнів у групі, наприклад, курс за вибором «Література постмодернізму», 12-А і 12-Б класи або 10-11 класи), **міжшкільних профільних груп на базі різних типів навчальних закладів: НВК** (навчально-виховний комплекс), **ПШІТ** (профільна школа інтернатного типу), **ОСШ** (опорна старша школа), **МНВК** (міжшкільний навчально-виробничий комплекс), **ЗНЗ ВНЗ** (загальноосвітні навчальні заклади на базі вищих навчальних закладів).

Літературна освіта школярів в умовах профільного навчання здійснюється в загальноосвітніх навчальних закладах різного типу: однопрофільних і багатопрофільних школах, спеціалізованих школах, ліцеях, гімназіях, колегіумах. У загальноосвітньому навчальному закладі може бути один-два профілі або задоволення філологічної освіти здійснювати за рахунок уведення курсів за вибором для поглиблення базових предметів чи професійного спрямування. Зміст профільного навчання взагалі та літературної освіти зокрема (перелік художніх творів з урахуванням профільного напрямку) має визначатися навчальним планом і програмою у форматі, які нами представлено було в першому розділі, 1.1, а також у поданих далі таблицях, як приклад: